

Araling Panlipunan

Kasaysayan ng Daigdig

Ikatlong Markahan – Modyul 2

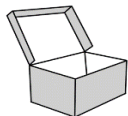
Unang Yugto ng Kolonyalismo

Manunulat: Carolyn P. Belar

Aralin 1

Unang Yugto ng Kolonyalismo

Alamin

Ang Europa ay nagsimulang lumakas hanggang sa makabagong panahong lumawak ang kapangyarihan nito dahil sa eksplorasyon at kolonisasyon ng bagong daigdig. Sa modyul na ito, magkaroon ka ng panibagong kaalaman ukol sa unang yugto ng kolonyalismo.

Matapos ang iyong eksplorasyon sa modyul na ito, inaasahan na:

1. nasusuri ang mga dahilan, pangyayari at epekto ng Unang Yugto ng Kolonyalismo

1.1 nalalaman ang kahulugan at konsepto ng kolonyalismo;

1.2 natutukoy ang Unang Yugto ng Kolonyalismo batay sa:

a. dahilan ng kolonyalismo;

b. mga pangyayari sa Unang Yugto ng Kolonyalismo;

c. epekto ng Unang Yugto ng Kolonyalismo.

Subukin

Gawain 1: Pagtapat-tapatin Mo!

Pagtapatin ang **Hanay A** sa **Hanay B**. Isulat lamang ang letra ng tamang sagot sa patlang na nasa kaliwa.

HANAY A

- ___ 1. Pagsakop ng isang makapangyarihang bansa sa isang mahinang bansa.
- ___ 2. Kauna-unahang bansang Europeo na nagkaroon ng interes sa paggalugad sa karagatan ng Atlantic upang makahanap ng spices at ginto.
- ___ 3. Natagpuan niya ang pinakatimog na bahagi ng Africa kilala sa katawagang *Cape of Good Hope*.
- ___ 4. Ang namuno ng apat na sasakyang pandagat na naglakbay mula Portugal hanggang India.
- ___ 5. Instrumentong nagbibigay ng tamang direksiyon na ginagamit ng mga manlalakbay at mangangalakal.

HANAY B

- A. Portugal
- B. Bartolomeu Dias
- C. compass
- D. kolonyalismo
- E. Ferdinand Magellan
- F. Vasco da Gama

Balikan

Gawain 2: Tanong Isipin, Sagot Hanapin!

Piliin ang letra ng tamang sagot ng mga konsepto sa ibaba at isulat ito sa patlang na nasa kaliwa.

- A. Renaissance
- B. Greece
- C. Italy

- D. Michelangelo Buonarroti
- E. Francesco Petrarch
- F. Humanista

- _____ 1. Bansang sinilangan ng *Renaissance*.
- _____ 2. Salitang nangangahulugan ng “muling pagsilang” o *rebirth*.
- _____ 3. Tawag sa iskolar na nanguna sa pag-aaral sa klasikal na sibilisasyon ng Greece at Rome.
- _____ 4. Ang pinakasikat na iskultor ng *Renaissance* na may obra ng Estatwa ni David.
- _____ 5. Ang tinaguriang “Ama ng Humanismo” na sumulat ng “*songbook*” na isang koleksiyon ng mga sonatang pag-ibig sa pinakamamahal niyang si Laura.

Tuklasin

Gawain 3: Suri-Teksto!

Basahin at unawain ang teksto tungkol sa paksa. Pagkatapos, sagutan mo ang Gabay Tanong na makikita sa ibaba.

Konsepto at Kahulugan ng Kolonyalismo

Noong ika-15 na siglo nag-umpisa ang panahon ng **eksplorasyon** o paghanap ng mga lugar na hindi pa nararating ng mga Europeo. Ang eksplorasyon o paghanap ng mga lugar na hindi pa nararating ng mga Europeo ay nagbigay-daan sa kolonyalismo. Ano nga ba ang **kolonyalismo**? Ito ay ang pagsakop ng isang makapangyarihang bansa o malalakas na bansa sa mahinang bansa.

May tatlong bagay ang sinasabing motibo ng kolonyalismong dulot ng eksplorasyon:

- 1. Paghahanap ng kayamanan.
- 2. Pagpapalaganap ng Kristiyanismo.
- 3. Paghahangad ng katanyagan at karangalan.

Naganap ang unang yugto ng Imperyalismong Kanluranin noong ika-15 hanggang ika-17 na siglo. Ano ang ibig sabihin ng **imperyalismo**? Ang salitang ito ay nangangahulugang *panghihimasok, pag-impluwensiya, o pagkontrol ng isang makapangyarihang bansa sa isang mahinang bansa*, tuwiran man ito o di-tuwirang pananakop.

Mga salik upang mapagtagumpayan ang paglalakbay ng mga Europeo sa malalawak na karagatan noong ika-15 na siglo:

1. Matanong o mausisa dulot ng *Renaissance*.
2. Suporta ng mga monarkiya o mayayaman.
3. Pagtuklas at pagpapahusay sa mga instrumentong pangnabigasyon.
4. Katapangan sa pagharap sa mga pagsubok sa kanilang paglalakbay sa karagatan.

Sa katunayan, ang eksplorasyon ang naging sanhi upang maging daan ang karagatan sa pagpapalawak ng mga imperyong Europeo

A. **Gabay na Tanong:** (Isulat ang sagot sa isang papel).

1. Bigyang kahulugan ang salitang kolonyalismo ayon sa sarili mong pagkakaintindi.
2. Ano ang kaibahan ng kolonyalismo sa imperyalismo?

Motibo at Salik ng Eksplorasyon

Ninanaing ng mga Europeo na maghanap ng mga bagong ruta patungo sa kayamanan ng Asya. Sa panahong ito ang rutang dinaraan sa Kanlurang Asya ay kontrolado ng mga Muslim.

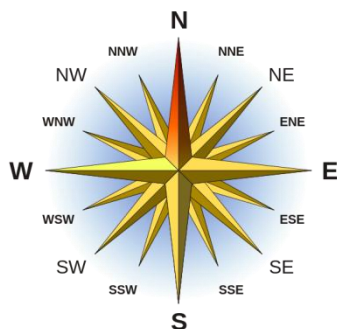
Ang kaalaman ng Europeo tungkol sa Asya na isang kaakit-akit at mayayamang lugar ay nanggagaling sa mga tala ng mga manlalakbay na sina Marco Polo at Ibn Batuta na pumukaw sa mga Europeo marating ang Asya. "The Travels of Marco Polo" (circa 1298), ay isang mahalagang aklat kung saan ipinagbigay-alam sa mga Europeo ang yaman at kaunlarang taglay ng bansang China sa Asya. Si Ibn Batuta ay isang manlalakbay na Muslim, itinala niya ang kanyang paglalakbay sa Asya at Africa na lalong nagpasidhi ng pagnanais ng Europeo marating ang Asya.

Napukaw ang paghahangad ng mga Europeo matapos nilang mabasa ang tala nina Marco Polo at Ibn Batuta. Mapalad ang mga manlalayag at mangangalakal sapagkat sa panahong iyon natuklasan nila ang instrumentong **astrolabe** at **compass** na ginamit sa kanilang paglalayag.

Pinagkunan: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Islamic_Astrolabe_Doha.jpg

Astrolabe- ginamit ng mga manlalayag at manlalakbay sa pagsukat ng taas ng bituin.

Compass- nagbibigay ng tiyak na direksiyon habang ang mga manlalakbay at mangangalakal ay naglalakbay.

Pinagkunan: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Compass_Rose_English_North.svg

Ang Portugal at Spain ay ang dalawang bansang Europeo na nagpa-umpisa ng paglalakbay-dagat at pagdiskubre ng bagong lupain. Sa mga bansang ito, nanguna ang **Portugal** dahil kay Prinsipe Henry *the navigator* na inspirasyon ng mga manlalayag. Si Prinsipe Henry ang nag-imbata sa mga magagaling na mandaragat na magturo ng wastong paglalayag sa mga tao dala ang isang pangarap na makadiskubre ng bagong lupain para sa karangalan ng Diyos at ng bansang Portugal.

Noong ika-16 na siglo, limitado lamang ang paglalayag para sa **Spain at Portugal** na sa panahong iyon ay naitatag ang unang pinakamalaking imperyong Europeo na nagpasimula ng mga di malilimutang pagdiskubre ng mga lupain.

Noong ika-1469, nagpasimula rin ang Espanyol ng hangaring magdiskubre ng bagong lupain pagkatapos na makasal si Isabella kay Ferdinand ng Aragon. Sinuportahan ng bagong mag-asawa ang pamamalagi ng kapangyarihan ng mga maharlika sa Castille.

Pagsapit ng ika-17 na siglo, naitayo na ang mga bagong imperyo sa hilagang Europeo, Great Britain, France, at Netherlands na nagbigay lakas sa mga Europeong pasiglahin at palaganapin ang pakikipagkalakalan sa mga produktong galing sa Silangan.

Gabay na Tanong: (Isulat ang sagot sa isang papel).

Magbanggit ng dalawang motibo ng eksplorasyon batay sa pagkakaintindi mo sa tekstong binasa.

Ang Pagtuklas ng Rekado o *Spices*

Ang *spices* o rekado ay ginamit na pampalasa at pangpreserba ng pagkain. Ginamit din ito bilang isa sa sangkap ng pabango, kosmetiks, at medisina.

Pinagkunan: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gingerbread_spices.jpg

Noong ika-13 siglo, simulang umaasa ang mga Europeo ng *spices* o rekado na makikita lamang sa Asya at India. Ang halimbawa ng rekado ay paminta, *cinnamon*, at *nutmeg* na kailangan nila ng maramihang suplay.

Kontrolado ng mga Muslim, taga-Venice, at Italy ang kalakalan ng rekado. Ang negosyanteng Tsino at Indian ay bumibili ng rekado sa negosyanteng Arabe na ipinagbibli naman ng mga ito sa mga taga-Venice. Ang kalakaran ng ito ay nagbibigay ng malaking kita para sa negosyanteng Arabe at Venetian. Ang pagmomonopolyong ito ay ang nagpupursige sa mga Europeong negosyante na magkaroon ng direktang kalakalan sa Asya ng *spices* na kailangan nila.

Minabuti ng mga Europeo na gamitin ang katubigang kalakalan kaysa panlupang kalakalan na hindi sila protektado upang makaiwas sa pag-atake na ginagawa ng mga Mongol.

Gabay na Tanong: (Ilagay ang sagot sa isang papel)

1. Ano ang kahalagahan ng spices para sa mga taga-Europeo?
2. Sa ating tahanan, mahalaga ba ang pagkakaroon ng *spices*? Magbanggit ng dalawang kahalagahan

Suriin

Gawain 4: Pagsusuri Gawin, Kaalaman Palawakin!

Pagkatapos mong suriin ang nilalaman ng teksto, sasagutan mo ngayon ang ilang katanungan na matatagpuan sa ibaba.

Bansang Portugal Nanguna sa Paggalugad

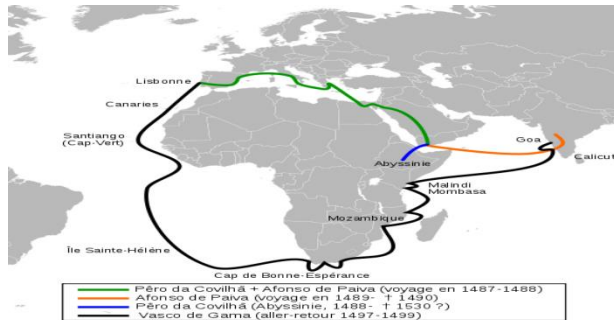
Ang kauna-unahang bansang Europeo na nagnanais ng paggagalugad sa karagatan ng Atlantic ay ang **Portugal** upang makatagpo ng *spices* at ginto. Nakapaglayag ang mga mandaragat na Portuges hanggang sa kanlurang bahagi ng Africa upang tuklasin ang rutang katubigan patungo sa Asya sa pagitan ng taong 1420 hanggang 1528.

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bartolomeu-Dias-217x300.jpg>

Bartolomeu Dias - Ang nakatagpo ng pinakatimog na bahagi ng Africa na kilala bilang *Cape of Good Hope* noong Agosto, 1488. Ang paglalakbay na ito ang nagbigay-kaalaman na maaaring marating ang Silangan sa paraang pag-ikot sa Africa.

Pinamunuan ni **Vasco da Gama** ang apat na sasakyang pandagat na naglakbay mula Portugal hanggang India noong 1497. Umikot siya sa *Cape of Good Hope*, huminto sa ilang *trade post* sa Africa upang makipagkalakalan at narating niya ang Calicut, India sa loob ng sampung buwan. Sa India, nakita ni Vasco Da Gama ang mga Hindu at Muslim na nakikipagkalakalan ng magagandang uri ng seda, porselana, at rekado na siyang pangunahing kailangan ng bansang Portuges. Hinikayat ni Vasco da Gama ang Asyanong mangangalakal na direktang makipagkalakalan sa kanila ngunit bigo siya. Nakilala siyang isang bayani ng bansang Portugal dahil sa ibinahagi nitong kaalaman tungkol sa yaman at maunlad na kalakalan sa Silangan.

Si **Vasco da Gama** at ang ruta ng kanyang paglalakbay.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vasco_de_Gama_map-fr.svg

Siya si **Prinsipe Henry** ang anak ni Haring Juan ng Portugal, ang pangunahing tagapagtaguyod ng mga paglalayag, tagagawa ng mapa, matimatisyan, astrologo, at mag-aaral ng siyensiya ng nabigasyon sa bansa. Siya ay patron ng mga manlalakbay kaya ikinabit sa pangalan niya ang katawagang "*The navigator*" sapagkat itinaguyod niya ang paglalakbay kung saan narating niya ang Azores, isla ng Maderia, at sa mga isla ng Cape Verde.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Statue_Of_Prince_Henry_The_Navigator-

A. Gabay na Tanong: (Isulat ang sagot sa isang papel)

Ibigay mo ang ilang nagawa ng mga sumusunod na manlalakbay:

- Vasco da Gama -
- Prinsipe Henry -
- Bartholomeu Dias -

Ang Pagnanais ng Spain ng Kayamanan mula sa Silangan

Noong 1469, ikinasal sina **Haring Ferdinand V** ng Aragon at **Reyna Isabella I** ng Castille na naging dahilan upang ang bansang Spain ay nagnais ng kayamanan sa Silangan. Ang kanilang kaharian ay nagpapadala ng mga ekspedisyong sa Silangan na unang pinamunuan ni **Christopher Columbus**, isang Italyanong mandaragat.

Si **Christopher Columbus** ang nakatagpo ng Bagong Mundo na tinawag na America.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Portrait_of_Christopher_Columbus_-_Wellcome_M0007952.jpg

Inilunsad ang una niyang ekspedisyong patungong India na dumaan pakanluran ng Atlantiko noong 1492. Dumanas ng maraming paghihirap ang kanyang ekspedisyong katulad ng walang kasiguraduhan na marating nila ang Silangan, pagod at gutom sa kanilang paglalayag, at sa tagal ng panahong inilagi nila sa karagatan. Sa wakas narating niya ang isla ng Bahamas na sa akala niya ay India dahil sa kulay ng balat ng mga taong makikita dito kaya tinawag niya itong Indians.

Gumugol ng tatlong buwan ang kanilang paglalakbay bago nila narating ang Hispaniola (Ito ang bansang Haiti at Dominican Republic sa ngayon) at ang Cuba. Nagtagumpay siyang makatagpo ng ginto sa bansang ito na nakasasapat sa pangangailangan ng Spain.

Sa kanyang pagbalik sa Spain ay ipinagbunyi ang tagumpay ng kanyang ekspedisyong at ginawaran siya ng titulong *Admiral of the Ocean Sea*, *Viceroy* at Gobernador ng mga islang nadiskubre niya sa Indies.

Pinamunuan pa niya ang tatlong ekspedisyong bago siya nasawi taong 1506.

Hindi siya nagtagumpay sa paghahanap ng bagong ruta patungo sa Silangan. Narating niya ang isla ng Caribbean at South America.

Mapapansin natin na kulang pa sa mga makabagong gamit ang mga manlalakbay katulad ng mapa na hindi pa maunlad noon.

Si **Amerigo Vespucci**, isang Italyanong nabigador ay nagpaliwanag na si **Christopher Columbus** ay nakatagpo ng bagong mundo na tinawag na America na kinalaunan ay isinunod sa pangalan ni Amerigo na naitala sa mapa ng Europa kasama ang iba pang bagong tuklas na mga isla.

B. Gabay na Tanong: (Isulat ang sagot sa isang papel)

Nagtagumpay ba si Christopher Columbus na makatagpo ng bagong ruta pasilangan?
Patunayan ang iyong sagot.

Ang Paghahati ng Mundo

Ang bansang Portugal at Spain ay humingi ng tulong sa Papa ng Rome upang mamagitan sa kanilang paglalaban sanhi ng lumalalang paligsahan nito sa pagpapadala ng mga ekspedisyong. Gumuhit ang Papa ng *Line of Demarcation*, isang hindi makikitang linya mula sa gitna ng Atlantiko tungo sa Hilagang Pola hanggang Timugang Pola noong 1493. Lahat ng makikitang kalupaan at

katubigan sa Kanlurang bahagi ng linya ay sa Spain at sa Silangang bahagi ng linya ay mapupunta naman sa Portugal sabi ni Papa **Alexander VI**.

Si **Pope Alexander VI** ang nagpalabas ng **papal bull** na naghahati sa lupaing maaaring tuklasin ng bansang Portugal at Spain.

Nagpetisyon ang mga Portuguese na baguhin ang naunang linya. Bunga ng kanilang pagdududa na baka lumawak ang paggalugad ng Spain sa kanluran at maaaring maapektuhan ang kanilang kalakalan sa silangan. Noong 1494, nagkasundo sila na ang *Line of Demarcation* ay baguhin at ilayo ito pakanluran sa pamamagitan ng **Kasunduan sa Tordesillas**.

Sa panahong iyon, mapapansin na lubusang pinaghatian ng bansang Portugal at Spain ang bahagi ng mundo na hindi pa napupuntahan ng mga taga-Europeo.

C. Gabay na Tanong: (Isulat ang sagot sa isang papel).

Ano ang ginampanang papel ni Pope Alexander VI?

Ang Paglalayag ni Ferdinand Magellan

Isang Portuges na manlalakbay ang pinondohan ng Spain upang magsimula ng ekspedisyong taong 1519, siya ay si **Ferdinand Magellan**. Ang kanyang ekspedisyong naglakbay gamit ang rutang pakanluran patungong silangan. Dito natagpuan nila ang silangang baybayin ng South America o bansang Brazil sa ngayon. Dumaan sila sa makitid na daanan ng tubig, ang *Strait of Magellan*, pumasok sa malawak na Karagatang Pasipiko hanggang marating nito ang bansang Pilipinas.

Si **Ferdinand Magellan** ay isinilang noong 1480 sa Sabrosa, Portugal. Ang kanyang ama ay si Rui de Magallanes at ang kanyang ina ay si Alda de Mesquita.

Nakaranas sila ng pag-aalsa ng mga kasamahan dahil sa haba ng kanilang paglalakbay. Nagagpasan nila ang mga suliraning ito at nakatagpo sila ng malaking kayaman katulad ng ginto at pampalasa. Nagtagumpay din silang maipakilala ang relihiyong Katolisismo sa mga katutubo.

Sa kabuoan, ang ekspedisyong isinagawa ay nagpapatunay lamang na maaaring ikutin ang mundo at muling makabalik sa pinanggalingan. Isang patunay nito ay ang pagbalik ng barkong Victoria sa Spain kahit pa nasawi si Magellan ng isa sa tauhan ni Lapu-lapu. Ito ang unang pag-ikot sa mundo o **circumnavigation** at itinuwid din nito ang lumang kaalaman na ang mundo ay patag ayon sa mga Europeo.

D. Gabay na Tanong: (Gumamit ng isang papel para sa kasagutan).

Ano ang mahalagang bunga ng paglalakbay ni Ferdinand Magellan?

Ang Pag-aangkin ng mga Dutch sa Moluccas

Napalitan ng mga Dutch ang mga Portuguese bilang pangunahing bansang kolonyal sa Asya sa pagpasok ng ika-17 siglo. Inangkin ng Dutch ang **Moluccas (Spice Island)**, o isang isla na matatagpuan sa Indonesia mula sa Portugal at nagtayo sila ng bagong sistemang plantasyon kung saan

ang mga lupain dito ay pinatataniman ng mga pananim na mabali sa pamilihan. Ang epekto nito ay ang sapilitang pagtrabaho ng mga mamamayan na naging patakaran din ng mga Espanyol dito sa Pilipinas. May mga kolonya din ang mga Dutch sa North America na pinangungunahan ng isang English na manlalayag na si **Henry Hudson** na naglayag para sa mga mangangalakal na Dutch. Sa kanya ipinangalan ang Ilog ng Hudson sa Manhattan, USA.

Nagtayo ng pamayanan sa Africa ang mga Dutch sa pamamagitan ng **Boers**, mga magsasakang nanirahan sa **Cape of Good Hope**.

Noong 1609, narating ni Hudson ang New York Bay at pinangalanan niya itong **New Netherland**. Isang **trade outpost** o himpilang pangkalakalan ang itinatag sa rehiyon na pinangalanang New Amsterdam noong 1624 na sa kasalukuyan ay kilala na bilang New York Cty.

Mas matagal ang kapangyarihan ng Dutch sa Asya dahil sa pagtatag nito ng Dutch East India Company o Vereenigde Oostindische Compagnie (VOC) noong 1602 kung ikukumpara ito sa pananakop nila sa America. Ang nagbigay ng proteksiyon sa pagmonopolyo ng mga Dutch sa paminta at iba pang rekado ay ang pagkakaroon nito ng mga daungan. Humina ang kapangyarihang pangkomersiyo ng Dutch noong ika-17 na siglo at sila'y pinalitan ng England bilang pinakamalakas na imperyong pangkatubigan ng Europe.

E. Gabay na Tanong: (Gumamit ng isang papel para sa kasagutan).

Paano pinalitan ng mga Dutch ang mga Portuguese bilang pangunahing bansang nanakop sa Asya?

Kahalagahan ng mga Paglalakbay at Pagdiskubre ng mga Lupain

Pansinin mo ang ilan sa mga kahalagahan ng paglalakbay at pagdiskubre ng mga lupain.

A. Noong ika-15 at ika-16 ba siglo, ang pagdiskubre at paglalayag ay nagbunga ng pagbabago ng mga rutang pangkalakalan.

B. Ang Italya ay nawala sa dating kinalalagyan nito sa kalakalan na kanilang pinangungunahan sa Medieval Period.

C. Ang mga pantalan sa baybay-dagat ng Atlantic mula sa Spain, Portugal, France, Flanders, Netherlands, at England ay naging sentro ng kalakalan.

D. Higit na dumagsa ang mga kalakal ng **spices** mula sa Asya; kape, ginto at pilak mula sa North America; asukal at molasses mula sa South America; at Indigo mula sa Kanlurang Indies.

Ang nagpalawak sa paglaganap ng mga salaping ginto at pilak na galing sa Mexico, Peru, at Chile ay ang mga produktong nabanggit na nagpasimula rin ng pagkakaroon ng mga bangko. Bunga ng pagdami ng salapi ng mga negosyante, kinakailangang may paglagakan ang kanilang salaping barya. Ang kanilang ginamit at ipinakilala sa mga mangangalakal ay ang salaping papel.

Ang nagbigay-daan sa pagtatag ng **kapitalismo**, o sistema kung saan mamumuhunan ng kaniyang salapi ang isang tao upang magkaroon ng **interest** o tubo ay ang salapi.

Hindi alam ng mga tao ang pag-iipon ng salapi noong Medieval Period. Nakokontento na lamang sila na sapat ang kanilang kinikita para sa kanilang ikinabubuhay. Sa pag-unlad ng kalakalan, dumami ang naiipon nilang salapi na ipinuhunan pa para lumago.

E. Gabay na Tanong:(Gumamit ng papel para sa kasagutan.)

1. Magbigay ng isa sa mga kahalagahan ng mga Paglalayag at Pagtuklas ng mga lupain. Ipaliwanag mo ito ayon sa iyong pagkakaintindi.

Mga Epekto ng Unang Yugto ng Kolonyalismo

1. Ang eksplorasyon ay nagpalakas ng ugnayang silangan at kanluran.
2. Ang eksplorasyon ay nagbigay-daan sa malawakang pagkakadiskubre sa mga lupaing hindi pa nagalugad at mga sibilisasyong hindi pa natuklasan na pinangungunahan ng mga Espanyol at Portuguese.
3. Ang paglaganap ng sibilisasyong kanluranin sa silangan ay sumigla.
4. Nagbigay ng maraming problema sa mga bansang nasakop kagaya ng pagkawala ng kalayaan, paninikil, at pagsasamantala sa likas na yaman.
5. Nakapukaw-interes sa mga makabagong pamamaraan ng teknolohiya sa heograpiya at paglalayag.
6. Nagresulta sa pagpapalitan ng mga hayop, organismo, halaman, pati na sa mga sakit sa pagitan ng Old World at New World dahil sa pagkakaroon ng pagbabago sa ecosystem.

G. Gabay na Tanong: (Gumamit ng papel para sa kasagutan.)

Nakakabuti o nakasasama ba ang naging epekto ng unang yugto ng kolonyalismo at imperyalismo? Ipaliwanag ang iyong sagot.

Pagyamanin

Gawain 5: Mga Manlalakbay Ihanay, Mahalagang Impormasyon Ibigay!

Punan ang talahanayan ng hinihinging mga impormasyon tungkol sa mga Personalidad na nanguna sa eksplorasyon.

Mga Manlalakbay na Personalidad	Bansang Pinagsilbihan	Taon ng una siyang Naglakbay	Lugar na Narating/Kontribusyon
1. Ferdinand Magellan			
2. Christopher Columbus			
3. Vasco da Gama			
4. Bartolomeu Dias			
4. Prinsipe Henry			

Isaisip

Gawain 6: Konsepto'y Punan, Kaisipa'y Wakasan!

Sa bahaging ito, ang mag-aaral ay gagawa ng paglalahat hinggil sa paksang tinalakay sa pamamagitan ng pagwawakas ng nasimulang konsepto. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Ang kolonyalismo ay ang _____
2. Ang *astrolabe* at *compass* ay ang _____
3. Ang bansang Portugal ang kauna-unahang _____
4. Si Ferdinand Magellan ay nakarating sa bansang _____
5. Ang eksplorasyon ay nagresulta sa _____

Isagawa

Gawain 7: Mahalagang Taon Wag Kalimutan, Nagawa'y Panatiliing Nasa Isipan!

Punan ng mahahalagang pangyayari o kaganapan ang nakatalang taon sa ibaba.

1. 1488

2. 1469

3. 1492

4. 1497

5. 1609

Tayahin

Isaayos ang magulong mga letra upang makabuo ng salitang may kaugnayan sa konseptong nabanggit. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Ipinangalan sa kanya ang Ilog ng Hudson sa Manhattan, USA. **ONSDUH EYNHR**
2. Nagtayo ng pamayanan sa Africa ang mga Dutch sa pamamagitan ng _____, o mga magsasakang nanirahan sa *Cape of Good Hope*. **SEROB**
3. Inangkin ng Dutch ang _____, o isang isla na matatagpuan sa Indonesia mula sa Portugal. **CACSLUMO**
4. Isang manlalayag na nakarating sa Pilipinas at nagtagumpay sa pagpapakilala ng katolisismo sa mga katutubo. **EDNIANDFR GEANLLAM**
5. Noong 1493, gumuhit ang Papa ng _____, isang hindi makikitang linya mula sa gitna ng Atlantiko tungo sa Hilagang Pola hanggang Timugang Pola. **INEL FO CARAMTIEDON**
6. Salitang nangangahulugang panghihimasok, pag-impluwensiya, o pagkontrol ng isang makapangyarihang bansa sa isang mahinang bansa. **EISALMOYRIMP**

7. Bumalik siya sa Spain upang ipagdiwang ang natamong tagumpay ng kanyang ekspedisyon at ginawaran siya ng titulong *Admiral of the Ocean Sea, Viceroy* at Gobernador ng mga islang nadiskubre niya sa Indies. OPTSRIHHREC SUMOCUBL
8. Instrumento na nagbibigay ng tiyak na direksiyon. ASSMOPC
9. Ito ang kauna-unahang bansang Europeo na nagnanais ng paggagalugad sa karagatan ng Atlantic upang makatagpo ng *spices* at ginto. UTROALGP
10. Ito ay ginamit na pampalasa at pangpreserba ng pagkain na kinakailangan ng mga Europeo. ICEPSS

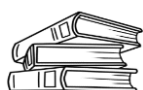

Karagdagang Gawain

Gumawa ng *poster* na naglalarawan sa naging epekto ng Unang Yugto ng Kolonyalismo. Gumamit ng isang malinis na papel, pangkulay at iba pang kagamitan.

Rubrik sa Pagmamarka ng slogan

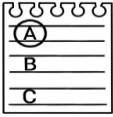
Pamantayan	Indikador	Puntos	Nakuhang Puntos
Nilalaman	Naipaliwanag at naipakita ang maayos na ugnayan ng konsepto sa nabuong poster.	10	
Kaangkupan ng konsepto	Malinaw at angkop ang mensahe sa Paglalarawan ng konsepto.	10	
Pagkamapanlikha (Originality)	Orihinal ang ideya sa pagbuo ng poster.	10	
Kabuoang Presentasyon	Maayos at malinis ang kabuoang presentasyon.	10	
Pagkamalikhain (Creativity)	Gumamit ng angkop na kombinasyon ng kulay upang maipahayag ang nilalaman, konsepto, at mensahe.	10	
	Kabuoang Puntos	50	

Sanggunian

Vivar, Teofista L., Ed.D., Discipulo, Nieva J., Rillo, Priscilla H., de Leon, Zenaida M.
Kasaysayan ng Daigdig Batayang Aklat para sa Ikatlong Taon, SD Publications, Inc. Metro Manila. Cebu

Project EASE Araling Panlipunan III Modyul 17

Susi sa Pagwawasto

Subukin

Gawain 1: Pagtatapat-Tapatin Mo!

1. D

2. A

3. B

4. F

5. C

Baliknan

Gawain 2: Tanong Isipin, Sagot Hanapin!

1. C

2. A

3. F

4. D

5. E

Tuklasin

Gawain 3: Suri-Teksto!

A. 1. (answer may vary)

2. Ang kolonyalismo ay ang pagsakop ng isang makapangyarihang bansa sa malalakas na bansa habang ang imperyalismo ay ang paghihimasok, pag-impluwensiya, o pagkontrol ng isang makapangyarihang bansa sa isang mahinang bansa.

B. 1. makahanap ng bagong ruta, makadiskubre ng bagong lupain at iba pang posibleng kasagutan.

C. 1 Ginamit na pampalasa at pangreserba ng pagkain.

Ginamit din bilang sangkap sa paggawa ng pabango, kosmetiks, at medisina.

2. Ginagamit sa pagluto, sangkap sa paggawa ng medisina at iba pang posibleng kasagutan.

Gawain 4: Pagsusuri Gawain, Kaalaman Palawakin!

A1. a) Vasco da Gama- Namuno sa apat na sasakyang pandagat na naglabay mula Portugal hanggang India noong 1497. b) Prinsipe Henry- Siya ang pangunahing tagapagtaguyod ng mga paglalakbay, tagagawa ng mapa, matematisyan, astrologo, at mag-aaral ng siyensiya ng nabigasyon sa bansa. c.) Bartolomeu Dias- Siya ang nakaratig sa pinakatimog na bahagi ng Africa na kilala bilang Cape of Good Hope noong Agosto, 1488; Kimiklala ring bayani ng Portugal.

B. 1. Hindi, dahil sa kakulangan ng makabagong kagamitan at teknolohiya. (at iba pang sagot).

C. 1. Siya ang nagpalabas ng *papal bull* na naghabat sa lupang maaaring tuklasin ng bansang Portugal at Spain upang maiwasan ang nakamabang sigalot.

D. 1. Narating niya ang bansang Pilipinas gamit ang ruta ng pakanluran patungong silangan; Nakatagpo ng malaking kayamanan katulad ng ginto at pampalasa. Nagtagumpay siyang ipakilala ang relihiyong katolisismo sa mga katutubo. Napatunayan na maaaring ikutin ang mund at muling makabalik sa pinanggalingan.

E. 1. Sa panamagitan ng pag-agaw ng Moluccas mula sa kamay ng Portugal at pagayo ng bagong sistemang plantasyon.

F. 1. (Answer may vary.)

G. 1. (Answer may vary.)

Gawain 5: Mga Manlalakbay Ihany, Mahalagang Impormasyon Ibigay!

1. Ferdinand Magellan (Portuguese)- nanguna sa ekspलयon ng Spain- 1519-Brasizil, Pilipinas 2. Christopher Columbus(Italyano) nanguna sa ekspलयon ng Spain - 1492-Isa ng Bahamas, Haiti, Dominican Republic, Cuba 3. Vasco da Gama- Portugal- 1497-Calicut, India 4. Bartholomeu Dias-Portugal-1478-Bahagi ng Africa na kilala bilang *Cape of Good Hope* 5. Prinsipe Henry-Portugal-1415-Azores, isla ng Madeira, isla ng Cape Verde

Gawain 6: Konseptu'y Punan, Kaisip'y Wakasan!

1. pagsakop ng isang makapangyarihang bansa sa mahihinang bansa.

2. Ang *astrolabe* at *compass* ay ang dalawang instrumentong natuklasan ng mga manlalayag at mangangalakal.

3. Ang bansang Portugal ang kauna-unahang bansang Europeo na naghabangad ng paggalugad sa karagatan ng Atlantic upang makahanap ng *spices* at ginto.

4. Si Ferdinand Magellan ay nakaratig sa bansang Pilipinas sa pamamagitan ng paglalakbay gamit ang ruta ng pakanluran patungong silangan.

5. Ang ekspलयon ay naresulta sa malawakang pagdiskubre sa mga lupain hindi pa nagalugad at mga sibihisasyong hindi pa natuklasan.

ISAGAWA: Gawain 7: Mahalagang Taon Wag Kalimutan, Nagawa'y Panatilihing Nasa Isipan!

1. 1488- Taon nang natagpuan ni Bartholomeu Dias ang pinakatimog na bahagi ng Africa na kilala bilang *Cape of Good Hope*.

2. 1469- Taon nang nag-umpisa ang Espanyol sa pagdiskubre ng bagong lupain.

3. 1492- Taon ng unang ilunsad ang ekspedisyon ni Christopher Columbus patungong India.

4. 1497- Pinatununan ni Vasco da Gama ang apat na sasakyang pandagat na naglabay mula Portugal hanggang India.

5. 1609- Taon nang narating ni Henry Hudson ang New York Bay na pinangalananang New Netherland.

TAYAHIN

1. Henry Hudson 2. Boers 3. Molluccas 4. Ferdinand Magellan 5. *Line of demarcation* 6. imperyalismo 7. Christopher Columbus 8. compass 9. Portugal 10. *spices*

MAIKLING PAGSUSULIT

I. Pagtapat-tapatin Mo!

Panuto: Iugnay ang mga salita ng **Hanay A** sa **Hanay B**. Isulat ang letra ng tamang sagot sa patlang na nasa kaliwa. (Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Hanay A

- ___ 1. Tawag sa pagsakop ng makapangyarihang bansa sa mahihinang bansa.
- ___ 2. Instrumentong natuklasan ng mga manlalakbay at mangangalakal na nagbibigay ng tamang direksiyon habang naglalakbay.
- ___ 3. Ang kauna-unahang bansang Europeo na nagnanais na makapaglakbay sa karagatan ng Atlantic upang makatagpo ng ginto at rekado.
- ___ 4. Ito ay ginagamit bilang pampalasa ng mga pagkain, pangpreserba ng mga karne, pabango, kosmetiks at medisina.
- ___ 5. Mga bansang nanguna sa eksplorasyon na nagbigay-daan sa malawakang pagkadiskubre sa mga lupaing hindi pa narating at mga sibilisasyong hindi pa natuklasan.

Hanay B

- A. compass**
- B. Kolonyalismo**
- C. astrolabe**
- D. Spices**
- E. Spain**
- F. Portugal**
- G. Espanya at Portugal**
- H. Portugal at France**

II. Sino Ako?

Panuto: Piliin sa loob ng kahon ang tamang **Personalidad** na nay kinalaman o kaya'y nagtagumpay sa pagsasagawa ng Unang Yugto ng Kolonyalismo. Isulat ang tamang sagot sa sagutang papel.

Bartolomeu Dias	Ferdinand Magellan	Prinsipe Henry
Christopher Columbus	Pope Alexander VI	Vasco da Gama

- ___ 1. Ako ang anak ni Haring Juan ng Portugal, tagagawa ng mapa, matematisyan, astrologo, at nag-aaral sa siyensya ng nabigasyon sa bansa.
- ___ 2. Narating ko ang pinakatimog ng Africa na kilala bilang *Cape of Good Hope* noong Agosto, 1488.
- ___ 3. Isa akong Portuges na umpisang naglakbay noong 1519 na pinunduhan ng Spain ang paglalayag.
- ___ 4. Ako ang namuno sa apat na sasakyang pandagat na naglakbay mula sa Portugal hanggang India noong 1497.
- ___ 5. Isa akong Italyanong manlalayag na nakatagpo ng Bagong Mundo na kilala bilang America.

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Carolyn P. Belar
Editor: Aaron S. Enano
Tagasuri – Panloob: Aaron S. Enano
Tagaguhit: Gwendelene Corañez

Tagapamahala:

Sheryll T. Gayola
Pangalawang Tagapamanihala
Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Tagapamanihala

Elisa O. Cerveza
Hepe – Curriculum Implementation Division
Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Pangalawang Tagapamanihala

Aaron S. Enano
Superbisor sa Araling Panlipunan

Ivy Coney A. Gamatero
Superbisor sa Learning Resource Management System

Catherine Paningbatan
Learning Resource, Librarian

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Schools Division Office- Marikina City
Email Address: sdo.marikina@deped.gov.ph

191 Shoe Ave., Sta. Elena, Marikina City, 1800, Philippines

Telefax: (02) 682-2472 / 682-3989

City of Good Character
DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE